

נדרים עט

שווערד

חדושי הגר"ח הלוי - הלכות נדרים פרק יג הלכה כב

אמר לה קיים ומופר ליד בבת אחת הרי זה קיים עכ"ל:
והיא איבעיא בנדרי דף ס"ט [ע"א], ופשיט לה הגמ' מהא דרבה דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, וא"כ הרי קשה על הרמב"ם שפסק דההקמה חיילא, והא משום דהך טעמא דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו צריכה להיות גם ההקמה בטלה, דזהו יסוד הדין דאפילו בבת אחת אינו דשניהם בטלים, וכמבואר בקידושין דף נ"א ועוד בכמה דוכתי, וכבר עמד בזה הר"ן בנדרי שם:
ונראה לומר דהנה הרי הא דלא חיילא הפרה אחר הקמה הא הוי משום דזהו עצם הדין דהקמה שאינו יכול להפר אח"כ:

אכן מה שאינו יכול לקיים אחר שהפר הא אין זה משום דעצם מעשה ההפרה עושה זאת שלא יוכל לקיים אח"כ, אלא משום דכיון שהפר בטל הנדר ושוב ליתא לנדרא שיקיימו:
ולפ"ז הא נמצא דהקמה בעצמה סותרת להפרה, אבל הפרה אינה סותרת כלל להקמה, אלא דהפרה גיזי לנדרא וממילא אין לו מה לקיים, ואם אך הוה מצינו שיהא הנדר קיים אחר הפרה אז שפיר הוה חיילא ההקמה:
והנה נראה פשוט, דלא שייך דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, אלא היכא שמצד הדין אינו בזה אחר זה, אבל היכא דזה שאינו בזה אחר זה הוא רק משום דלא יצויר שיהא בזה אחר זה, בזה לא שייך כלל שלא יהא גם בבת אחת:

ולפ"ז הכא בקיים ומופר ליכי כאחת, דהא דלא חיילא הקמה אחר הפרה הוא רק משום דחסר לנו הנדר שיקיימו, א"כ הא נמצא דלא שייך בזה כלל דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו לבטל ההקמה, כיון דאין זה מדינא מה שאינו בזה אחר זה, ורק משום דלא יצויר בה שתהא בזה אחר זה:
א"כ הא לא גרע מה דמצינו זאת בבת אחת מהיכא דהוה מצינו זאת בזה אחר זה דהיה הדין ג"כ דההקמה חיילא, משא"כ בזה דהפרה אינה חלה לאחר הקמה, דזהו מדינא, דהקמה עושה זאת שלא יוכל להפר אח"כ, ע"כ שפיר שייך בזה דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, וממילא דבבת אחת ההפרה לא חיילא וההקמה חיילא, ועוד דלכל הפחות הרי הקמה גופה סותרת להפרה והפרה בעצמותה אינה סותרת להקמה רק אח"כ בביטול הנדר, ועל כן כיון דבעצם הדין ההקמה סותרת להפרה, ולא ההפרה להקמה, ע"כ ממילא דבעיקר החלות מדינא ההקמה חיילא וההפרה בטלה:
ולפ"ז זהו ביאור הסוגיא בנדרי, דכיון דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, א"כ ממילא דההפרה בטלה שאינה בזה אחר זה, וההקמה שישנה בזה אחר זה קיימת, ועל כן זהו שפסק כן הרמב"ם, וכמו שנתבאר:

אלא דביסוד דכל דינא דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו צ"ע, אם פירושו הוא דבעינן דוקא דבזה אחר זה יחולו שניהם כאחת, ואי לאו הכי אמרינן דגם בבת אחת אינו, וזה הכלל דכיון דאינם יכולים להיות שניהם כאחת והויין שני דברים הסותרים זה את זה ע"כ כשעשאן בבת אחת שניהם בטלים, או דזה נאמר רק היכא שהאחד בחלותו מונע את השני מלחול, אז הוא דאיתא להך כללא דאפילו בבת אחת אינו, ושניהם בטלים משום דכל אחד מונע חבירו, אבל אם אין חלות האחד מונע את חלות השני, וכשבאין בזה אחר זה חייל השני, לא איכפת לן מה דעצמן של הדברים סותרים הם זה את זה, אלא כל שבאו בבת אחת חייל חד משניהן ויש בו חומר שניהם, אשר ע"כ גם הכא לענין הקמה והפרה, הרי כל דברינו אינם אלא דהפרה אינה חשובה דבר המונעת את ההקמה מלחול, וגם כשחל ההפרה מ"מ יוכל עוד לחול גם הקמה כל שהנדר קיים, אבל מ"מ הרי עיקר מילתייהו של הקמה והפרה הא הויין שני דברים הסותרין ולא יוכלו להיות חלים כאחת, ואם נימא דבעינן דוקא שיהיו יכולים להתקיים תרווייהו כאחת, אבל כל שעצמן של הדברים סותרים זה את זה שוב דיינינן בזה דכל דינא דכל שאינו וכו' דבבת אחת תרווייהו לא חיילי, וא"כ הא גם הכא בהקמה והפרה כיון דסותרות הן זה את זה א"כ הא שוב אית בהו דכל דינא דגם בבת אחת אינו ושניהם בטלים גם ההקמה, כיון דההפרה סותרת בעיקרה וחלותה:

ולפ"ז נראה דזהו דפליגי הרמב"ם והר"ן, דהרמב"ם סובר דלא מיקרי אינו בזה אחר זה רק היכא דאחד מונע את חבירו מלחול, ועל כן הכא כיון דאין ההפרה מונעת את ההקמה מלחול, ורק הקמה הוא דמונעת את ההפרה, ע"כ פסק דההקמה קיימת וההפרה בטלה, והר"ן ס"ל דאם אך סותרות זה את זה אף שאין האחד מונע את חבירו מלחול, מ"מ כיון דשניהם אינם יכולין להיות כאחת שוב הוי בכלל כל שאינו בזה אחר זה, ועל כן גם הכא כיון דההקמה וההפרה סותרים מיהא זה את זה ממילא דשניהם בטלים, וכמו שנתבאר: